

Faculty Member's Attitude toward Lesson Plan in Golestan University of Medical Sciences

Mansourian, M. (MSc)

Instructor of Golestan University of
Medical Sciences

Behnampoor, N. (MSc)

Instructor of Golestan University of
Medical Sciences

Padash, L. (MSc)

Instructor of Golestan University of
Medical Sciences

CHarkazi, AR. (MSc)

Instructor of Golestan University of
Medical Sciences

Gorbani, M. (MSc)

Instructor of Golestan University of
Medical Sciences

Corresponding Author:

Mansourian, M. (MSc)

Email:

mansourian55@yahoo.com

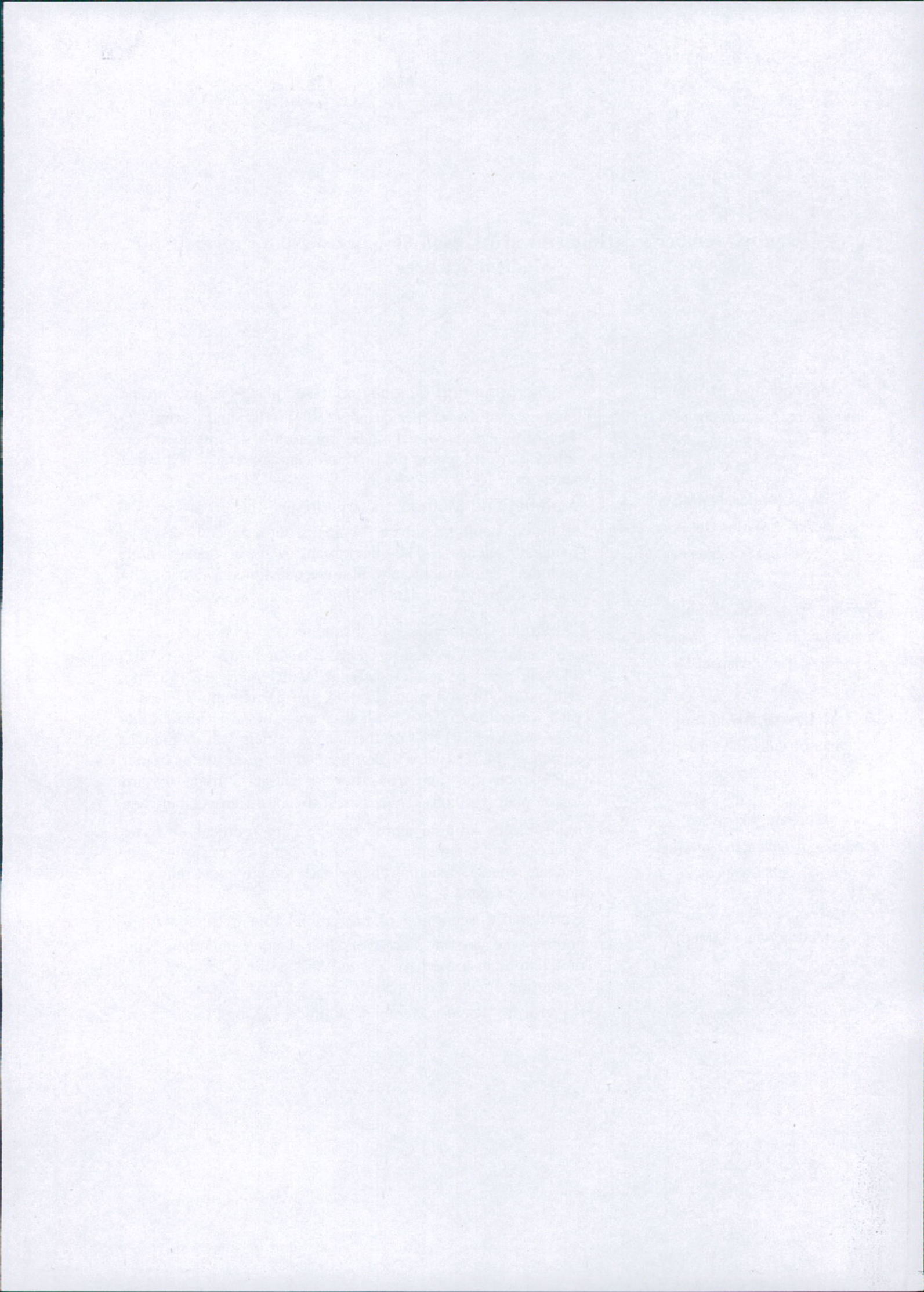
Background and Objectives: lesson plan is an educational strategy that the teacher designs for an individual lesson. The aim of this study was the determination of faculty member's attitude toward lesson plan in Golestan University of medical sciences.

Material and Methods: We performed this cross-sectional study on faculty members (N=55) of Golestan university of medical sciences. The instrument was a questionnaire including demographic and attitude questions. We used chi-square to analyze the data ($P<0.05$).

Results: The mean age of the subjects is 38.58 ± 8.71 . They are male (79%), basic sciences lecturers (51%). With 11 ± 6.17 years of service, official faculty members (58.2%), without any lesson plan (11.3%), the participants of lesson plan workshop (67.3%), with an average of 7.14 ± 3.38 credits in a semester. 41.8% of them access their lesson plan to students, 14.76% aren't familiar with Education Center (EDC) activities and 10% have negative attitude toward lesson plan ($P<0.05$). There is significant difference between the subject's attitude and their specialty (clinical or basic sciences) and the number of lessons. But it isn't true for age, gender, course, teaching experience employment and the number of credits.

Conclusion: according to the crucial role of lesson plan, holding the lesson plan workshop faculty members and motivate them to prepare lesson plan can be effective in the promotion of education quality.

Keywords: Faculty Members, Attitude, Lesson Plan

نگرش اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گرگان در مورد طرح درس

مرتضی منصوریان

کارشناس ارشد آموزش بهداشت، عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گلستان

ناصر بهنام پور

کارشناس ارشد آمار زیستی، عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گلستان

لیلا پاداش

کارشناس ارشد مدیریت آموزشی
کارشناس EDC دانشگاه علوم پزشکی گلستان

عبدالرحمن چوکزی

کارشناس ارشد آموزش بهداشت
عضو گروه بهداشت عمومی دانشگاه علوم پزشکی گلستان

مصطفی قربانی

کارشناس ارشد اپیدمیولوژی
عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گلستان

نویسنده مسئول: مرتضی منصوریان

پست الکترونیکی: mansourian55@yahoo.com

نشانی: گرگان، کیلومتر ۲ جاده گرگان به ساری
دانشگاه علوم پزشکی گلستان (بنیاد فلسفی)

دانشکده پیراپزشکی و بهداشت، گروه بهداشت

عمومی

تلفن: ۰۱۷۱-۴۴۲۱۶۵۳

نمابر: ۴۴۲۳۳۰

وصول مقاله: ۸۷/۵/۲۸

پذیرش مقاله: ۸۷/۱۰/۱۰

چکیده

زمینه و هدف: طرح درس به شیوه آموزشی اطلاق می شود که مدرس برای یک جلسه درس تدوین می کند. این مطالعه با هدف بررسی نگرش اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گرگان به طرح درس صورت گرفت.

روش بررسی: در این مطالعه مقطعی توصیفی تحلیلی، اطلاعات ۵۵ عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گلستان به وسیله پرسشنامه ای که حاوی سئوالات دموگرافیک و نگرش بود با مراجعه به اتاق کار استادان و بیمارستانها آموزشی جمع آور شد. پس از جمع آوری، اطلاعات دسته بندی و داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون کای اسکوئر تجزیه و تحلیل شد و نتایج با P-value کمتر از ۰/۰۵ معنی دار در نظر گرفته شد.

یافته ها: میانگین سنی شرکت کننده گان $38/58 \pm 8/71$ سال، ۷۹ درصد مرد، ۵۱ درصد علوم پایه، میانگین سابقه $11 \pm 6/17$ سال، ۵۸/۲ درصد رسمی، ۱۱/۳ درصد برای هیچ کدام از دروس خود طرح درس نداشتند، ۶۷/۳ درصد در کارگاه طرح درس شرکت کرده بودند و میانگین تعداد واحد تدریس شده در هر ترم $7/14 \pm 3/28$ واحد بود. ۴۱/۸ درصد طرح درس را در اختیار دانشجویان قرار می دادند. ۱۴/۷۶ درصد خیلی کم با وظایف EDC آشنایی داشتند. حدود ده درصد از اعضای هیات علمی به طرح درس نگرش منفی دارند. بین نگرش اعضای هیات علمی و زمینه تخصصی (علوم پایه یا بالینی بودن) و تعداد دروسی که در هر ترم تدریس می کنند ارتباط معنی داری آماری ($P-Value < 0/05$) وجود داشت، ولی بین نگرش اعضای هیات علمی و سن، جنس، رشته و تخصص، سابقه تدریس، نوع استخدام و تعداد واحد های هر ترم ارتباط معنی داری مشاهده نشد.

نتیجه گیری: با توجه به اهمیت طرح درس اجرای کارگاههای آموزشی در این زمینه برای استادان و ایجاد انگیزه در آنها برای تدوین طرح درس می تواند در ارتقای سطح کیفی آموزش پزشکی موثر باشد.

کلیدواژه ها: نگرش، عضو هیات علمی، طرح درس

مقدمه

طرح درس به شیوه آموزشی اطلاق می شود که معلم برای یک جلسه درس تدوین می کند. هدف از تهیه آن تدوین مجموعه اقدامات منظم و منطقی معلم برای آموزش است. طرح درس نقشه ای آموزشی است که معلم بر اساس شرایط و امکانات سازمانی که در آن تدریس می کند تهیه می کند (۱). طرح درس را نخستین بار در سال ۱۹۱۸ "فرانکلین بوبیت" مطرح کرد (۲) و روان شناس برجسته تعلیم و تربیت "بنجامین. اس. بلوم" آن را در سال ۱۹۵۰ به شکل امروزی مطرح کرد (۳).

تدوین طرح درس به مدرس کمک می کند تا وسایل کمک آموزشی لازم را پیش بینی و تهیه کرده، زمان کلاس را تنظیم نماید و نظم دادن به کلاس، فعالیت های ضروری را اجرا نماید.

مکتوب کردن طرح درس با این گام مثبتی برای تحقق فرهنگ ثبت آموزشی و جلوگیری از اعمال سلیقه در اجرای اهداف آموزشی است، به تنهایی ضمانت اجرایی ندارد و باید به طور جدی مدیریت شود. در ایران حیات مجدد طرح درس مربوط به دهه اخیر است. طرح درس، ابزاری کارآمد و لازم در زمینه تکنولوژی آموزشی است که موجب افزایش کیفیت نظام آموزشی کشورمان می گردد (۴).

با توجه با اهمیت طرح درس و ضرورت آگاهی دانشجویان از آن و با توجه به اهمیت کار پرورش نیروهای پزشکی و پیراپزشک و لزوم ارتقای سطح آموزشی دانشجویان دانشگاه های علوم پزشکی که مسئول مستقیم تامین سلامت مردم هستند بر آن شدیم که تحقیقی در زمینه نحوه نگرش اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گلستان به تدوین طرح درس انجام دهیم.

روش بررسی

این مطالعه مقطعی توصیفی تحلیلی درباره نگرش

اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گلستان درباره طرح درس انجام شد ابزار جمع آوری داده ها پرسشنامه بود که اعتبار آن به وسیله روش اعتبار محتوا و پایایی آن نیز با مطالعه ای پایلوت و با استفاده از آزمون آماری آلفا کرونباخ ($\alpha = 0.78$) مورد تایید قرار گرفت.

این پرسشنامه شامل دو قسمت بود:

۱- سوالات مربوط به اطلاعات شخصی که شامل سن، جنس، رشته و زمینه تخصصی، سابقه تدریس، گرایش تخصصی، نوع استخدام، نوع استخدام، تعداد واحد های تدریسی در هر ترم، سابقه تدوین طرح درس و سابقه شرکت در کارگاه طرح درس می شد.

۲- سوالات مربوط به پرسشنامه نگرش شامل ۱۹ سوال به صورت مقیاس لیکرت ۴ تایی (هرگز، گاهی اوقات، اغلب اوقات و همیشه) بود که نگرش اعضای هیات علمی را در مورد طرح درس می سنجید.

با مراجعه حضوری عضو هیات علمی مجری طرح به اتاق کار استادان و بیمارستان های آموزشی همکاری استادان برای شرکت در تحقیق جلب شده، سپس پرسشنامه طرح تحقیقاتی به تعداد ۱۲۰ عدد در اختیار اعضای هیات علمی و مدرسان دانشگاه قرار گرفت. زمان تحویل با آنها هماهنگ شد و در زمان مشخص شده پرسشنامه ها جمع آوری شدند.

اما غنی رنم پی گیری مکرر فقط ۵۵ پرسشنامه به طور کامل پر و دریافت شد و آنالیز و تجزیه و تحلیل داده ها بر روی همین تعداد نمونه صورت گرفت.

نمره دهی سوالات پرسشنامه به این ترتیب بود که در مورد سوالات مثبت به هرگز نمره ۱، گاهی اوقات ۲، اغلب اوقات ۳ و همیشه نمره ۴ تعلق گرفت و در مورد سوالات منفی به صورت برعکس نمره اختصاص یافت.

کل نمرات پرسشنامه نگرش برابر با ۹۶ بود که در دو گروه نگرش مثبت و منفی نمرات کسب شده طبقه بندی شد (۷). پرسشنامه های تکمیل شده، جمع آوری و کد

۴۱/۸ درصد طرح درس را در اختیار دانشجویان قرار می دادند، ۳۰/۹ درصد فقط برای یک درس طرح درس داشتند.

آنالیز داده ها نشان داد که ۵ نفر (۱۰ درصد) از اعضای هیات علمی به طرح درس نگرش منفی داشتند. در پاسخ به سؤال به نظر شما EDC دانشگاه چقدر در اجرای وظایف خود موفق بوده است، ۳۳ درصد کم، ۵۰ درصد تا حدودی و ۱۷ درصد زیاد، پاسخ دادند. نتیجه آنالیز داده ها نشان داد بین نگرش اعضای هیات علمی دانشگاه در زمینه طرح درس و زمینه تخصصی و تعداد دروسی که برای آن طرح درس تهیه کرده بودند ارتباط معنی دار آماری ($P\text{-Value} < 0.05$) وجود داشت (جدول شماره ۱). بین نگرش اعضای هیات علمی دانشگاه با سن، جنس، رشته و تخصص، سابقه تدریس - گرایش تخصصی، نوع استخدام، ارتباط استخدامی با دانشگاه، تعداد واحد های هر ترم، سابقه تدوین طرح درس و سابقه شرکت در کارگاه طرح درس ارتباط معنی داری مشاهده نشد. در این تحقیق ۱۹ سؤال بر اساس مقیاس لیکرت برای سنجش نگرش وجود داشت که نظر استادان و نحوه پاسخگویی آنها در جدول شماره ۲ آمده است.

بندی شد و برای تجزیه و تحلیل آماری وارد نرم افزار SPSS version 11.5 شد. برای تجزیه و تحلیل آماری داده ها از آزمون آماری کای اسکواتر استفاده شد و نتایج با P-value کمتر از ۰/۰۵ معنی دار در نظر گرفته شد.

یافته ها

نتایج نشان داد میانگین سنی شرکت کننده گان $38/58 \pm 8/71$ سال، کمترین ۲۷ و بیشترین ۵۶ ساله، ۷۹ درصد مرد و ۵۱ درصد گرایش علوم پایه و ۴۹ درصد گرایش بالینی بودند، میانگین سابقه $11 \pm 6/17$ سال، $58/2$ درصد رسمی، $72/2$ درصد تاکنون طرح درس تهیه کرده بودند، $11/3$ درصد برای هیچکدام از دروس خود طرح درس نداشتند و بقیه در حال نوشتن بودند، $45/5$ درصد هیات علمی دانشکده پزشکی، $25/5$ درصد پرستاری و بقیه پیراپزشکی و بهداشت بودند. $67/3$ درصد کل اعضای هیات علمی در کارگاه طرح درس شرکت کرده بودند، میانگین تعداد واحد در هر ترم $7/14 \pm 3/38$ واحد، کمترین تعداد واحد ۲ واحد ($9/1$ درصد) و بیشترین هم ۱۴ واحد در هر ترم ($3/6$ درصد) بود.

جدول شماره (۱): ارتباط نگرش اعضای هیات علمی با گرایش تخصصی و تعداد دروس تدریس شده در هر ترم

p-value	نگرش			
	مثبت	منفی		
۰/۰۲۸	۲۲	۰	پایه	گرایش
	۱،۱	۵	بالینی	
۰/۰۳۹	۲۵	۰	کمتر از دو	تعداد دروس
	۲۰	۵	بیشتر از دو	

جدول شماره (۲): توصیف پاسخهای اعضای هیات علمی به پرسشنامه نگرش

کاملاً مخالفم	مخالفم	موافقم	کاملاً موافقم	
۳/۶	۹/۱	۴۳/۶	۴۳/۶	۱ هر جلسه استاد باید با طرح درس سر کلاس برود
۱/۸	۳/۶	۳۸/۲	۵۶/۴	۲ داشتن طرح درس در بالا بردن کیفیت آموزش موثر است
۲۱/۸	۵۴/۵	۱۶/۴	۷/۳	۳ از آنجا که استاد از قبل می داند چه چیزی می خواهد تدریس کند نیاز چندانی به طرح درس نیست
۵/۶	۵/۶	۵۱	۳۷	۴ شرکت در کارگاه برای تدوین طرح درس لازم است
۲۴/۱	۵۹/۳	۵/۹	۹/۳	۵ طرح درس تاثیر چندانی در نحوه آموزش ندارد
۳/۶	۱۶/۴	۵۲/۷	۲۷/۳	۶ بهتر است طرح درس در اختیار دانشجو قرار گیرد
۱۶/۴	۴۱/۸	۲۹/۱	۱۲/۷	۷ حجم زیاد کارها مانع تدوین طرح درس می شود
۲۷/۳	۵۸/۲	۹/۱	۵/۵	۸ طرح درس فقط برای کسانی که سابقه تدریس کمی دارند مفید است
۰	۳/۸	۴۷/۲	۴۹/۱	۹ طرح درس یک نقشه کلی در مورد درس در اختیار استاد قرار می دهد
۵/۵	۳۰/۹	۳۴/۵	۲۹/۱	۱۰ نداشتن آگاهی در مورد چگونگی طرح درس مهمترین علت عدم تدوین طرح توسط اساتید است
۳/۶	۱/۸	۶۵/۵	۲۹/۱	۱۱ تشکیل کارگاه طرح درس در تدوین یک طرح درس مناسب توسط اساتید موثر است
۱/۸	۱/۸	۳۴/۵	۶۱/۸	۱۲ طرح درس باعث ایجاد نظم منطقی در آموزش می شود
۵/۶	۳/۷	۵۱/۹	۳۸/۹	۱۳ تدوین طرح درس در ارزیابی دانشجویان موثر است
۱/۸	۷/۳	۵۰	۴۰	۱۴ طرح درس به استاد در تهیه وسایل کمک آموزشی و رسانه های آموزشی کمک می کند
۱۲/۷	۶۷/۳	۱۰/۹	۹/۱	۱۵ تدوین طرح درس فقط برای دروس تئوری مفید است
۵/۵	۴۰	۴۱/۸	۱۲/۷	۱۶ کمبود انگیزه مانع تدوین طرح درس می شود
۴۳/۶	۴۹/۱	۵/۵	۱/۸	۱۷ طرح درس باعث بروز بی نظمی در کار استاد می شود
۰	۳/۶	۶۰	۳۶/۴	۱۸ تدوین طرح درس به تعیین محتوای خوب کمک می کند
۰	۷/۳	۵۸/۲	۳۴/۵	۱۹ طرح درس نیاز به بازنگری دارد

بحث

در این مطالعه ۱۰ درصد از اعضای هیات علمی نگرش منفی به طرح درس داشتند این نتایج با نتایج صابریان (۶) هماهنگی دارد چرا که در مطالعه ایشان نیز ۱۲ درصد افراد با تدوین طرح درس قبل از شروع آموزش موافق نبودند و همچنین در مطالعه بذرافکن و همکاران (۹) نیز ۱۴/۹ درصد افراد اظهار کردند که در دروسشان نیاز به طرح درس ندارند.

در این مطالعه بین نگرش اعضای هیات علمی و زمینه تخصصی ارتباط معنی داری وجود داشت به این ترتیب که اعضای هیات علمی بالینی نمره کمتری نسبت به اعضای علوم پایه داشتند که مشغله بیشتر اعضای هیات علمی بالینی می تواند توجیهی برای این اختلاف باشد.

بین نگرش اعضای هیات علمی و تعداد دروسی که تدریس می کند ارتباط معنی داری آماری وجود داشت یعنی کسانی که تعداد درس بیشتری داشتند نمره نگرش کمتری کسب کرده بودند، در بررسی متون به نتیجه مشابهی برخورد نشد.

۲۳/۷ درصد از افراد اظهار کرده بودند از آنجا که استاد از قبل می داند چه چیزی می خواهد تدریس کند نیاز چندانی به طرح درس نیست به نظر می رسد که این مورد یکی از علل عدم اهتمام اعضای هیات علمی برای تدوین طرح درس باشد به این معنی که چون به نظر خودشان به موضوع اشراف دارند نیاز به طرح درس ندارند شاید بتوان این سوء تعبیر را با آموزش در زمینه طرح درس کاهش داد، اینکه طرح درس باعث ایجاد نظم در تدریس می شود و از حاشیه رفتن و پرداختن بیش از حد به یک سرفصل خاص یا کم گویی درباره سرفصل دیگر جلوگیری می کند، ضمناً می توان با یک طرح درس خوب و قراد دادن آن در اختیار دانشجویان مقداری از مطالب کلاس را بر دوش دانشجویان گذاشت و از روشهای تدریس استفهامی و حل مساله

استفاده کرد (۱۰). در این تحقیق ۸۰ درصد از اعضای هیات علمی اظهار کردند که با دادن طرح درس به دانشجویان موافقت می کنند. اکثریت، ۹۴/۲ درصد اظهار کرده بودند که داشتن طرح درس در بالا بردن کیفیت آموزش موثر است که این مورد با نتیجه مطالعه صابری (۶) و امینی نیک (۱۱) هماهنگی دارد.

۸۷ درصد از افراد اظهار کردند که شرکت در کارگاه آموزشی در زمینه طرح درس برای تدوین طرح درس لازم است در حالی که فقط ۶۷/۳ درصد در کارگاه طرح درس شرکت کرده بودند. از این روی مداخه مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه ضروری می نماید. نوحی و همکاران (۱۲) نشان دادند که کارگاهها دانش شرکت کنندگان را افزوده، نگرش آنها را ارتقا می دهد و می تواند عملکرد مناسب را به همراه داشته باشد (۱۳ و ۱۴).

۵۴/۵ درصد اظهار کرده بودند که کمبود انگیزه مانع تدوین طرح درس می شود که به نظر می رسد با افزایش عوامل انگیزشی و تشویق اعضای هیات علمی در زمینه طرح درس بتوان میزان مشارکت اعضای هیات علمی را در طرح درس افزایش داد.

نتیجه گیری

نتایج این تحقیق مبین لزوم شناساندن اهمیت طرح درس به اعضای هیات علمی است و این مورد می تواند به وسیله کارگاههای منظم و برنامه ریزی شده صورت پذیرد. با توجه به اظهار نظر اعضای هیات علمی در مورد نداشتن انگیزه برای تدوین طرح درس پیشنهاد می شود معاونت محترم آموزشی دانشگاه در این زمینه از مکانیسمهای تشویقی استفاده نماید و EDC دانشگاه نیز با برگزاری کارگاههای منظم و مفید اطلاعات لازم را برای تدوین طرح درس در اختیار اعضای هیات علمی قرار دهد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مقاله از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی گلستان، سرپرست و همکاران محترم مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

دانشگاه و همچنین اعضای محترم هیات علمی دانشگاه تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- ۱) صابریان، م. سالمی، ص. چگونه طرح درس بنویسیم. انتشارات سالمی تهران. ۱۳۸۱. ص ۶۰.
- ۲) تقی پور، ع. مقدمه ای بر برنامه ریزی آموزشی و درسی. نشر آگاه. ۱۳۷۸. ص ۱۲۷-۱۲۵.
- 3) Principal of health education and health promotion, butler j t, 2000 pP231, 232.
- ۴) هزاوه ئی، م. امدادی، ش. بررسی آگاهی و نگرش اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان در رابطه با ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانشجویان. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی همدان. ۱۳۷۹. دوره ۷.
- ۵) کاشانی، م. الله وردی پور، ح. بررسی آگاهی و نگرش پزشکان شهرستان همدان در زمینه پزشکی جامعه نگر. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان. مجله علمی. دوره ۷. شماره ۴. زمستان ۱۳۷۹. ص ۹-۵.
- ۶) صابریان، م. حاجی آقاخانی، س. قربانی، ر. نظرات اعضا هیات علمی در مورد طرح درس. مجله دانشگاه علوم پزشکی بابل. شماره ۲. تابستان ۱۳۸۲. ص ۳۹-۳۵.
- ۷) اله وردی پور، ح. حیدر نیا، ع. رفتارهای بهداشتی باورها و نگرش ها. نشر دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان. ۱۳۸۲. ص ۱۷۸.
- ۸) حلم سرشت. دل پیشه. آموزش بهداشت و ارتباطات. انتشارات چهر. ۱۳۷۶. ص ۴۵.
- ۹) بذرافکن، ب. دهقانی، م. ده بزرگیان، م. مقایسه نظرات اساتید با دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز در ارتباط با فرایند آموزش پزشکی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. جلد اول. شماره هفتم. ص ۲۹.
- ۱۰) احدیان، م. مقدمات تکنولوژی آموزشی. نشر بشری. ۱۳۸۴. ص ۷۱ ضمیمه.
- ۱۱) امینی نیک، س و همکاران. بررسی نگرش اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در باره طرح درس. مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران. ویژه نامه چهارمین همایش کشوری آموزش پزشکی. ۱۳۷۹. ص ۸۵.
- ۱۲) نوحی، ع. فرج زاده، س. حق دوست، ع. ا. بررسی تاثیر کارگاه مقدماتی روش تدریس بر داشتن نگرش و عملکرد اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران. مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران. ویژه نامه چهارمین همایش کشوری آموزش پزشکی. ۱۳۷۹. ص ۱۳۴.
- ۱۳) هزاوه ی، س. م. فتحی، ی. مقایسه تاثیر دو روش آموزش مشاوره و راهنمایی بر آگاهی، نگرش و عملکرد اساتید راهنمای تحصیلی دانشگاه علوم پزشکی همدان، گام های توسعه در آموزش پزشکی. مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان. ۱۳۸۴. دوره ۱. پاییز و زمستان. شماره ۲. صفحات ۹۳-۸۵.
- ۱۴) محمدی، ب. ولی زاده، س. لک دیزجی، س. تاثیر آموزش بر آگاهی، نگرش و عملکرد مدرسان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در زمینه رفتارهای اثربخش آموزش بالینی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۸۲. دوره ۳. بهار. شماره ۱. صفحات ۶۶-۶۰.